

Femte roten, tomt 59

Kvarteret

Tjugoåttonde roten 1637–57v

Museitomten

Sextonde roten 1657h–70

Västra delen av 5.59

Bryggaren Michel Gerritsson

var den förste kände ägaren till landeriet Stora Katrinelund och han och hans arvingar betalade arrende för egendomen 1638–54. Det omnämnes i ett sammandrag av stadens räkenskaper från åren 1624–36 såsom det till storleken femte. ”Ett stycke land vid Jan de Buurs landeri, omfattande 2 morgen, arrenderas av Michel Brauwer 1625–1630 för 4 d kmt för morgen men 1630–36 för 2 1/2 rdr.” Landeriet innehades 1655–58 av sonen *Giert Michelsson*, efter vilken området kallades för *Giert Michelssons* land. *Adam Herwegh* övertog det och hade det åren 1658–74 (Göran Axel Nilsson: Stora Katrinelund sid. 2–3).

Skulten anklagade den 1.12.1643 i underrätten sonen *Gert Mikaelsson* för att han visat förakt genom att vägra att mala Herr Burggreven malt, som denne hade låtit föra till kvarnen. Gert hade sagt, att fanen måtte mala för Burggreven och om han också (”oansett han”) två gånger vore burggreve, så male dock fanen för honom. Till mjölnaren hade han sagt: ”tu skalt giöra för min fader, hwad han tig befaller”. Gert hade kallat Herr burggrevens tjänare ”du Bernhuter” och så ”trängt” honom med hugg. Gert Mikaelsson inlade sin skriftliga förklaring. I den sade han bland annat, att *mjölnaren Nils Torsson* hade sagt till honom, att Herr Burggreven ville låta sätta honom i kistan och han hade sagt sådana ord som: ”Du skalt giöra, hwad min fader tigh befalt eller then och then skall tigh taga”. Han förnekade alldeles att han hade fällt orden om Burggreven men medgav, att när Herr Burggrevens tjänare överföll honom med ord, så svarade han uti ivrigt mod och skällde honom för en Bernhuter.

Mjölnaren Nils Torsson förnekade, att Burggreven hade velat sätta honom i kistan. Han tillstod inte heller, att han till Gert Mikaelsson skall ha sagt, att han bara ville mala för honom.

Hans Jenssen, en dansk man skeppare, vittnade efter sin avlagda ed, att mjölnaren sade, att ”man hade velat låta honom sättia” (d.v.s. i kistan), därtill hade Gert svarat: ”Fanen male för Herr Burggreven förrän min faders malt är malit.”

Efter avlagd ed berättade *Erik Bengtsson*, att Gert Mikaelsson sade, att om Burggreven än 20 gånger vore burggreve så male dock fanen för honom.

Härpå begärde Burggreven sentens och dom i saken. Sedan uppkallades *Mikael Gertsson*, vilken på Rättens fråga svarade, att han dagen innan inte hade malt något på kvarnen. Han gick i borgen för sin son Gert Mikaelsson och mjölnaren. Uppskov.

Mikael Gerritssons första (?) hustru begravdes Chr 23.1.1646 och han gifte om sig med Margareta Möllers den 2.12.1627. Själv begravdes han den 23.1.1646.

Gården i tjugoåttonde roten övertogs av sonen Giert Mikaelsson, som utom att han fortsatte som bryggare tycks ha ägnat sig åt skutrederi.

Gode män *Johan Offerman*, *Jöran Larsson* och *Herman Dreijer* utsågs den 7.10.1646 av underretten att likvidera räkningarna mellan Gert Mikaelsson och hans *skeppare Oluf Rasmusson* om den skutan med inneliggande last, som Gert Mikaelsson klagade över att ha gått under (vara förgången) genom Oluf Rasmussons "förakt och försummelse".

Anthoni Knipes hustru fick den 21.10.1646 en månads dilation att tillskriva sin man om skulden till Gert Mikaelsson. Fullmäktig för henne var *Frans de Block*. Den 11.12.1646 bestämde underretten, att Gert Bryggare efter sin sal faders bok skulle skriva en riktig räkning på vad han hade att fordra av Anthoni Knipe och hans hustru. Denna specificerade räkning var inlagd i underrätten den 23.1.1647. Svaranden hade trots långt uppskov inte kunnat bevisa något vara betalt. Anthoni Knipe ålades att betala utan längre förhalande. 3 mark inlades i rätten för appellation.

27.4.1649 begärde *Anna Jöran Skröders* uppskov av Gert Mikaelsson till nästa Larmsmässa, då hon lovade att betala honom för 2 tunnor öl liksom de 10 mark kmt, som hennes sal man hade lånat.

Samma dato bestämde rätten, att alldenstund Gert Mikaelsson igenom sin till *Frans Barker* den 23.3.1649 på 38 rdr 29 öre utgivna handskrift med alla där på förfallna omkostnader till dess betalning och tiden redan var förfallen, ålades Gert Mikaelsson att betala skulden ofördröjligen.

I kämnärsrätten den 30.4.1647 krävde *Thomas Dobbelstone* Gert Mikaelsson på två av Mikael Gertsson den 7.9.1643 och 10 dec. samma år utgivna obligationer på 364 $\frac{1}{4}$ och 194 $\frac{5}{6}$ rdr, varav en del var betalt. Gert Brygger kunde inte förneka, att Mikael Gertssons arvingar skulle betala resten 71 rdr. Beträffande den obligation, som Dobbelstone krävde på *Gert Bernhardstone Meijers* vägnar, som sal Mikael Brygger 10 mars (år saknas) hade utgivit på 636 $\frac{4}{5}$ rdr, resterade 103 rdr. En differens på 18 rdr ville Gert Bryggare visa vara betalt med sin sal faders bok.

Thomas Dobbelstone fordrade den 9.3.1648 i RR mot Gert Michaelsson för två obligationer utgivna den 2 maj och 10 (maj?) 1647 resterande 205 rdr. Han begärde betalning eller nöjaktig caution. Gert M. erkände skulden men begärde och erhöll tre veckors dilation. Skulden var inte betald, då Thomas Dobbelstone den 8 sept i rådhusrätten på nytt krävde betalning. Denna gång ville Thomas inte ge Gert den genom *Matthis Andersson* begärda dilationen trots att Gert erbjöd sig att betala intresset.

Bartina (Gartina?) Mikaeldotter krävde den 18.8.1647 i underrätten 100 rdr, som Gert Mikaelsson var skyldig henne efter deras faders sal Mikael Gertssons testamente. Gert ålades omgående betala henne 10 rdr och resten efter hennes anfordran. Hon var gift med *Jon Nilsson vävare* 9.12. De var bosatta på en gård, som troligen hade tillhört Henrik Sinklair. Före dem bodde Nikolaus Hacks hustru där.

Den 17.5.1650 UR – Bartina Mikael contra Gert Mikaelsson: Denne dag förordnades gode män *Peter Brandt*, *Mr Gert Kock* att likvidera tvistigheterna mellan bryggaren Gert Mikaelsson och Bartina Mikaeldotter.

Den 4.10.1647 inlade *Hans Macklier* Gert Mikaelssons obligation av dato 1.8.1647 på 12 månader på 680 specie rdr 22 lybsk och hans pantsättning av hus och grund och rörligt och orörligt gods.

Hans Macklier begärde den 10.1.1649 inprotokollering av Gert Mikaelssons på tyska skrivna långa obligation på 734 rdr specie 22 lybsk sättingen (?). Gert pantsatte hus och gård, som han bebodde och löst såväl som fast gods den 1.8.1648.

Gert Bryggare dömdes av rådhusrätten den 16.3.1648 att omedelbart betala eller ställa caution för den skuldfordran 128¼ rdr, som *Mårten Dreijer* hade hos honom. Annars prompt exekution.

Kapten Hans Kinnert anklagade den 5.10.1648 Gert Michelsson för att i hans frånvaro ha talat om honom med en hop ohövlige ord som "hunsfott" etc. Gert negerade detta "in totum" och sade sig icke veta annat om kaptenen än ära och gott. Men på grund av en skriftlig attest i två löjtnanters namn, vilka dessa hade bekräftat med "sin corporlige ed", dömdes Gert Mikaelsson enligt 31 kapitlet i Rådstugubalken för okvädingsord till 6 mark böter.

Gert Mikaelsson hade utgett en obligation till *tullnären Gabriel Jönsson* på grund av att denne den 5.5.1647 levererat honom 71 tunnor råg och korn för 2 riksdaler tunnan. Han hade tidigare givit en obligation att inlösas vid midsommartid samma år. Nu hade tullnären haft godvilligt fördrag med Gert. Men eftersom spannmålen skulle vara av *Välborne Herr Bengt Skytt* transporterat till *Senior Bengt Larsson* begärde han, att pengarna nu utan uppskov måtte betalas. Nu lovade Gert, att de 142 fordrade rdr riktigt skulle betalas före den 22.3.1648. Den 30 mars hade han betalt 40 rdr i åtskilliga slags mynt. Gert pantsatte sitt hus. Obligationerna inprotokollades genom *Anders Svensson* för Gabriel Jönssons räkning.

Den 25.10.1649 begärde Gabriel Jönsson i rådhusrätten, att Gert Mikaelsson skulle betala sin obligation till honom. Gert sade, att han av Gabriel Jönsson hade köpt 6¼ skeppund humle, som Gabriel hade återtagit, när humlen hade blivit dyrare och att Gabriel Jönsson inte ville bestå honom med någon profit i räkningen. Med ed bedyrade Gabriel Jönsson att han aldrig hade sålt någon humle till Gert Mikaelsson. Rätten: Alldenstund Gert Mikaelsson icke skäligen kunde bevisa sig ha köpt humlen av Gabriel Jönsson, kunde alltså inte någon humle införas i räkningen utan Gert Mikaelsson skulle nöjaktigt betala Gabriel Jönsson efter obligationens lydelse.

Den 22.2.1649 tilldömdes i rådhusrätten *Anders Johansson*, fogde på Danska Hisingen, de 24 rdr, som Gert Mikaelsson hade gått i löfte för honom i Kungälv.

Gert Mikaelsson hade enligt kämnärsrätten 27.7.1649 med sin sal faders Mikael Gertssons bok av dag och dato gjort bevisligt, att *Philip Camsell* var skyldig honom 61 rdr liksom med egen räkning 48 d kmt för öl och "sötöl". Philip Camsell pretenderade i sin tur på 36 rdr för engelskt humle, som sal Mikael Brygger skulle ha erhållit av honom och enligt en annan sedel på 8 rdr, vilken skuld Gert Mikaelsson alldeles förnekade. Philip Camsell ålades att nästa rättegångsdag bevisa sin pretention. Då – den 8 aug – kunde Philip Camsell inte förneka Gerts fordran. Men utom de åtta rdr för tobak kunde Philip bevisa sig ha krav på ytterligare 3 rdr för hans hustrus möda och arbete för Gert Mikaelssons sal fader under hans sjukdom och Philips hjälp åt Gert. Dessa 6 plus tre daler skulle avdragas från Gerts pretention. Det återstod 52 d smt att betala för Philip. Philip inlade den 8 augusti 3 mark i appellation.

Jürgen v Lengerken pretenderade vid kämnärsrätten den 24.8.1650 på inventarium över de skutredskap, som Gert Mikaelsson 1646 hade bärgat från *Oluf Rasmussons* skuta i skären. I oktober

1658 vände sig *Gerhard Mikaelsson* mot *Daniel Rotenhaan* på samtliga redares vägnar i *kaparen Salamandra*.

Hans Macklier begärde i oktober 1649, att Gert Mikaelssons till honom på tyska skrivna överlåtelse skulle införas i protokollet:

Gert Mikaelsson överlät den 8.10 1649 för 1 800 rdr med sin hustrus samtycke och i hennes närvaro sitt hus och sitt bryggeri och bakhus ("akterhus") sträckande sig från hamnen till bakgatan "vor von Herr Magirus dass Steinhaus und ich die achterwohnung besitzen" till Herr Hans Macklier till Gåsevadsholm så vida inte Gert Mikaelsson mellan detta datum och nästkommande påsk 1650 kunde återlösa fastigheten. (Överlåtelsehandlingen är mycket lång, kanske värd ytterligare läsning" I handlingen talas om doktor Magirii hushyra.) Detta hindrade inte Gert Mikaelsson att den 2.12.1649 till *Johan Adriansson Bann* pantsätta *det hus han bodde i näst intill Herr Hans Mackliers*. Undertecknat av Gert Mikaelssons "egen hand".

Den 21.1.1650 begärde Johan Adriansson Banne inprotokollering av denna pantsättningsobligation, enligt vilken Gert Mikaelsson och hans arvingar var skyldiga Johan Adriansson 508 d kmt, vilka Gert Mikaelsson lovade betala "nästa Påska sista penning utan argan list eller enskyllan". Gert Mikaelsson ville årligen ge Johan Adriansson Bann 10% ränta, om betalningen mot förmodan skulle dröja. Vilket den dock gjorde. Den 17.5.1650 vände sig Johan Adriansson i underrätten mot Gert Mikaelsson (fullm. Joen Arfweds).

Rätten fastställde: Eftersom Johan Adriansson inlägger en obligation, som Gert Mikaelsson den 2.12.1649 givit honom på 508 d kmt och Gert Mikaelsson är obligationen ständig så pålades Gert att utan vidare uppehåll nöjaktigt betala dessa 508 d kmt han var skyldig.

Samma dag vände sig Gert Mikaelsson i underrätten mot *Jöran Henriksson*. Uppskov till dess parterna jämfört sina räkningar.

En syster till Gert Mikaelsson *Margareta (Gretie, Gertin, Greta) Mikaelsson* var gift med *Peter Canter*. Hon vände sig i kämnärsrätten den 22.3.1650 mot brodern Gert Mikael ang det testamente, som hennes sal fader Mikael Gertsson hade givit henne. (Se också prot. 18.8.1647.) 1654 vände sig Margareta Michelsdotter mot Herr Hans Makelier för att han i två år hade förhållit henne 200 rdr, som hon enligt sin faders Mikael Gertssons testaments lydelse hade att pretendera i det hus och bryggeri, som Herr Hans Makelier tillhandlat för 100 rdr och malt för 418 rdr sig av hennes broder Gert Michelsson henne oveterligen och utan något laga uppbud. Enligt Hans Makelier var huset fullkomligen betalt enligt Gert Mikaelssons kvitto. Det skulle undersökas, om sterbhuset var så högt belastat, att pengarna hade använts till avbetalning.

Herr Jörgen von Lengerken krävde vid underrätten den 26.7.1650 *Gert Mikaelsson bryggare* 21½ rdr kapital och 8 rdr ränta, som Gert hade blivit skyldig sedan gode män likviderat deras räkningar. Vidare krävde han för sin tredjedel i de skutredskap, som bärgades den 14.10.1646 i skären och som sedan av gode män hade värderats till 75 rdr, sin andel 25 rdr. Gert godkände kravet på 21½ rdr men angående de 25 rdr invände han, att dessa skutredskap hade fördärvats genom den långa arrest som Jörgen v Lengerken hade lagt därpå, så att de nu hade värderats till 22 rdr i stället för 75 rdr. Han ansåg att von Lengerken skulle betala värdeminskningen både hos sin tredje part som hos de övriga två delägarnas delar

Jörgen v Lengerken inlade vid underrätten den 21.8.1650 inventarium på de skutredskap, som 1646 bärgades här uti skären av *Oluf Rasmussons* skuta, varav en del var borta och en del förvanskade och fördärvade enligt inventariet. Vilket *Matthis Hansson skeppare*, som tidigare kal-

lats som vittne och fått avlägga ed inför rätten, berättade vara sant. Gert Mikaelsson sade, att han inte haft något inventarium på de bärgade skutredskapen och inget hade förfarit. Han förklarade i en skrift, att han inte haft hand om alla de persedlar, som tillhörde den bärgade skutan, som Herr Jörgen von Lengerken upptog i sin förteckning. Då målet fortsattes den 28 augusti bestämde rätten: eftersom Gert Mikaelsson efter de för detta här av rätten förordnade gode mäns gjorda likvidation befanns vara Jörgen von Lengerken skyldig 23½ rdr skulle han var förtänt att utan dröjsmål betala detta.

Beträffande de 25 rdr som herr Jöran von Lengerken fordrade för sin tredjepart i de skutredskap, som bärgades av Oluf Rasmusson här i skären i oktober 1646, förklarade rätten: ”Alldenstund Gert Mikaelsson är förmedelst förordnade gode män med skepparen Oluf Rasmusson förlikter, att Oluf Rasmusson skulle ge honom i skadestånd, i itt för allt 25 rdr för vilka 25 rdr Gert Mikaelsson tog till sig de bärgade skutredskapen och skulle behålla Oluf Rasmussons tredjepart i underpant.” Av detta kunde man se, att dessa skutredskap hade värderats och godkänts tillsammans för 76 rdr, vilket också intygades av *skeppar Jöran Larsson* och *Johan Offerman* med deras där uppå senare givna attest, som Herr von Lengerken hade inlagt. Däremot intygade *Börge Bengtsson* och *Matthis Hansson*, vilka nu åter på Herr Jörgen von Lengerkens begäran hade besett skutredskapen med sin därpå gjorde skrift, att de redskap, som nu fanns kvar, inte var värda mer än 22 rdr. Man fann alltså, att Gert Mikaelsson, som hade ifrågavarande skutredskap ”uti gömmo”, icke hade hållit dem tillsammans och bevarat dem, som han borde utan låtit dem minska i värde, Dessutom berättade också Matthis Hansson, att sedan herr Jörgen von Lengerken hade lagt arrest på de omtvistade skutredskapen, så att de inte skulle förskingras av Gert Mikaelsson, hade han av Gert Mikaelsson några gånger begärt att som garanti för betalning av den skuldfordran hade han på Gert Mikaelsson få ta till sig dessa redskap. Men Gert Mikaelsson hade ingalunda velat tillåta detta: därför kunde rätten inget annat se än att Gert Mikaelsson själv skulle behålla skutredskapen och ersätta von Lengerken med 25 rdr. – Gert Mikaelsson slapp betala ränta. Han appellerade.

Gode män *Per Larsson Kock* och *Hans Krakow* utsågs av underrätten den 8.10.1652 att efter bästa förstånd värdera den bekostnad som *Gert Mikaelsson* har gjort på *Frans Barkers* gård, som han hyrt.

Mellan parterna Gert Michelsson och *Jacob Kraddepool* utsåg underrätten den 27.10.1652 gode männen *Hans Börgesson* (?) och *Per Larsson kock* till att företa och med bästa förstånd överlägga om och söka lösa deras tvistigheter.

Hans Makelier ägde en annan gård närmare tyska kyrkan, som såldes till *Henrik Eilking*. Det bör därför vara på denna tomt sammanslagen med Makeliers gamla här liggande tomt (se ovan, där Makelier anges som granne till bryggarfamiljen) som ”Sahl Makelerens arffingar” byggde det stenhus, för vilket de åtnjöt 900 d smt i statlig byggnadshjälp och som enligt Falkenberger var ”ett wackert huus och nu med een ziratligh steenMuur tuert öfuer tompten effter Store gatan förbättrat” efter branden 1669. Enligt Falkenbergers redogörelse var det ”17 1/4 al:r Bredt till Stoora Hambnen, 26 1/2 alnar uppåth Gatun”, försedd med källare och 2 våningar högt. Det bör inte ha varit färdigt många år, innan det övertogs av Hans Gerdes (född 25.3.1637 i Lübeck, son till *Hans Gerdes*, som 1631 var överstelöjtnant i svensk tjänst). Att här porträttera Hans von Gerdes torde vara onödigt – det räcker med att hänvisa till artikeln i Svenskt Biografiskt Lexikon. Vare nog sagt, att han första gången uppträder i källorna som fadder i Christine 1674, påföljande år den 13.4.1675 gifter sig med Catharina Spalding, dotter till kommersepresidenten *Hans Spalding* och *Ingeborg Danielsdotter*, att han lämnade kronan stora förskott på krigsförnödenheter 1676–80 och belönades med hederstiteln kommissarie 1681.

Han blev handelsborgmästare 15.12.1687, burggreve 22.8.1716 och åter borgmästare 1719. Han avled 1723 (begravd Chr 28.4.1723).

Sedan sonen överste *Carl von Gerdes* avlidit den 4.2.1725 blev barnen efter dottern *Johanna Maria von Gerdes* (född 1682, död 1721) ensam ägare till gården. Båda hennes söner – Hans Henrik von Schmerfelt i första giftet och Carl Mesterton i hennes andra gifte – var minderåriga. Deras förmyndare sålde gården den 30.8.1725 för 5 300 d smt till överkommissarie Börge Schwart, adlad Nordenstam, som erhöll uppbud den 13.9.1725.

(1725 den 13 sept l resan låter överkrigskommissarien *Berge Svart* uppbjuda sal *burggrevens välborne Hans von Gerdes* arvingars hus och gård beläget vid Stora Hamnen och Kämpebryggan på hörnet emellan Madame Thorntons hus på östra och Fru Palmcronas hus på västra sidan, som han köpt av herr Hans Hindr von Schmerfelt och Carl Mestertons herrar förmyndare för 5 300 d smt efter köpebrevets lydelse 30.8.1725.

Petrus Tydel, fiskal. Var genom sin hustru arvinge till burggreven Lars Broman (hennes morbror).

Enligt köpebrevet låg gården ”vid Kämpebryggan på hörnet mellan madame *Thorntons* hus i ö och fru *Palmcronas* i väster” (det nämnes alltså inte att Stora Smedjegatan skilde gården från fru *Palmcronas*). Enligt fastebrevet utfärdat den 18.12.1725 sades tomten hålla i bredd åt Stora Hamnen 95½ fot och i längd 107½ fot och köpet omfatta ”allt nagelfast inrede och de i åtskilliga rum uppdragne och sittande tapeter.”

Redan 1731 började det nya nederlagshuset för Ostindiska Kompaniet byggas: 1749 hade hela kvarteret inköpts av Ostindiska Kompaniet, som där kunde uppföra en kostsam stenhusbyggnad.

Östra delen av 5.59

Håkan Andersson 1637

Richard (Reggert) Olofsson (Wolsson)

1637–41, änkan 1642–49

Reggert Reggertsson

1647

Reggerts (Olofssons) dotter (hos

Reggert Reggertsson) 1649

Olof i Gårda hos Reggert Reggertsson

vävare 1649–50

Olof Rasmusson

1643

möjligen identisk med Oluf hos Richard Olofssons änka 1642

Oluf Rasmusson båtsman 1646, 1648

Enligt borgarlängden 1639 handlade Reggert Olofsson med salt fisk och tjära. I längden över huseköpspenningar omtalas 14.8.1654 sal Reggert Ols gård såld till välb. H. Lars Broman. Gården utökade tydligen den tomt, som Lars Broman erhållit som gåva av staden. Lars Broman hade redan som trettioåring år 1645 efter tjänstgöring i rikskansliet efterträtt *Israel Noraeus* som syndicus. Han kom i denna egenskap och som byggnings- och handelspresident genom sin uppslagsrikedom och administrativa förmåga att göra Göteborg stora tjänster innan han utnämndes till burggreve i Malmö (1658?).

Den 28.11.1667 beviljades sal *Johan Ellers* änka *Ingrid* arrest av överrätten på den andel, som sal burggreven Lars Bromans arvingar hade i stadens saltkompani (även kallat skeppsrederi) på grund av de 500 riksdaler, som burggreven hade varit skyldig henne i kapital och ränta. Magistraten instämde 1670 magister Erland Broman att komparera i denna gäldsak mot rådmann Johan Ellers änka eftersom han var ”den oss är bäst bekant och en förnembst är af sal Hr Presidenten Bromans arvingar”.

En annan av Lars Bromans arvingar var *fiskalen Petrus Tydel*. Han hävdade i rätten den 16.6.1670, att burggreven Lars Broman hade kostat så mycket på styvsonen Erland Bromans studier och resor, att det borde motsvara hans fäderne. Petrus Tydel klagade över att Erland Broman hade förbigått de övriga arvingarna genom sin självtagna disposition över burggrevens lantgods, genom räntornas uppbärande av lantgodsen i Värmland och i Dal och av Hallandsgodsen liksom av Kallebäck, hushyran i Göteborg och häradshövdingerräntan. Tydel talade om hur Erland Broman förhalat försäljningen av de ärvda gårdarna och begärde redovisning för vart sätesgården i Skåne tagit vägen och för försäljningen av frälsegården Kuserö i Halland.

Stadsvaktmästaren med tio soldater beordrades den 21.8.1671 för att förekomma all skada kullkasta fordom burggreven Välb Lars Bromans efter branden ”än upprest stående stenmur”.

Erland Broman, som 1673 hade utnämnts till superintendent i Karlstad, ålades samma år att uppföra ett nytt hus på den av staden till styvfadern donerade tomten eller också sälja den. Då Broman inom rimlig tid icke efterkom föreläggandet, exproprierades tomten av staden för att användas vid uppförandet av ett nytt våghus sommaren 1673. Den 8 december samma år publicerades i rätten en obligation utgiven av fiskalen Petrus Tydel till handelsmannen *Jacob Herwegh*, där han förband sig att till Herwegh betala hela den skuld, som kyrkoherden *Sven Erics Falck* i By hade till denne, så snart han Petrus Tydel hade fått betalt för sin hustrus arvspretention i hennes sal morbror burggreven i Malmö Lars Bromans tomt i Göteborg vid Stora Hamnen, där nu stadens våg hade uppbyggt. Obligationen var daterad den 4.9.1673. När *Christian Nötel* den 24.5.1675 citerade burggreven Lars Bromans arvingar inför rätten nämnes utom Erland Broman och Petrus Tydel även *Jöns Pehrsson Grubb* och en ”en borgare i Örebro”. (Som svåger till fiskalen Petrus Tydel nämns den 5.12.1670 ”borg- och bergmästaren i Falun 5.12.1670.)

Superintendenten Erland Broman klagade dock på högsta ort över exproprieringen och enligt Kungl. Maj:ts brev till magistraten av den 10.6.1682 (landsarkivet i Göteborg) återskänktes tomten till honom med hänsyn bl.a. till hans förtjänster och de svårigheter, som krigstiden medfört. Då hade järnvägen på borgerskapets och järnhandlarnas önskan (se bl.a. mag. prot. 24.1.1681 och res-boken 21.3.1682) förflyttats till den s.k. lervallen d.v.s. nuvarande Brunnsparken ”dock på Borgerskapets eget äventyr, om bottnen och grunden intet är behållen”.

Biskop Erland Broman (*Bromelius*) behöll styvfaderns gamla tomter vid Stora Hamnen ända till 1692, då han till handelsmannen Maccabeus Thornton sålde fem tomter, tre på Stora Hamngatan mellan borgmästare H von Gerdes å västra och Kronhusgatan å östra sidan, de båda andra på

Köpmangatan mellan skeppare *Lars Björnssons* hus och gård å västra och Kronhusgatan å östra sidan. Försäljningen omtalas första gången 14.11.1692: Den 14.11. samma år betalade Maccabeus Thornton 15 d smt i huseköpspenning: försäljningssumman sades vara 750 daler. Maccabeus Thornton (*Torrington*) avled 1698 av astma (begr. Chr 27.2.1698) och gården ärvdes av hustrun Adelheit född Valck med vilken han hade gift sig den 31.10.1682. Mot en årlig hyra av 200 d smt hyrde staden under packhusets byggande 1727 tre bodar och ett vagnsskjul i madame Adelheit Thorntons hus åt Stora Hamnen och hörnet. Sonen Sigbrand Torrington övertog gården 1736 efter moderns död.

Wälb Pres Gripenclou 15:5

1666–67

I ett brev till "Hr Prepositum mag Erland Broman" daterat den 8.12.1671 meddelade magistraten, att pres Gripenclou hade en oklarerad räkning på hushyra, som han ville ha avklarad före sin befarade död och medan de hantverkare var i livet, som nödtorftigt reparerade huset, som han bodde med lov av sal burggreven.

Ba:1 1670: Borgmästaren i Falun Oluf Larsson hade besvärat sig över sin svåger Peder Tidels (Tidells) åtgöranden i förutvarande burggreven i Malmö Lars Bromans sterbhus som ställt till stor skada för medarvingarna.

Burggrevens styvson Wyrdig och vällärde Magister Erland Broman hade krav på sterbhuset genom sitt patrimonium och gjort försträckning till Burggrevens begravning. Kom i tvist med Peder Tidel och begärde inventarium på kvarlåtenskapen i Malmö.

1696: Borgmästare von Gerdes hus, Maccabeus Thornton

1710: Borgmästare H Hans von Gerdes Torntons Enka, *Johan*

Lander, Johan Ekling

1715: Välborne Hr Borgmästare Hans von Gerdes, bokhållare *Grape*, Madame Adelheit Tornton, Johan Lander ibm

1720: Herr Burggreven Hans von Gerdes, Madame Tornton, Johan Lander ibid

1730: Herr Commissarie Svarts hus, Madame Tornton

1737: Herr överkommissarie Svart, Herr Siegbrandt Thornton

1745: Kammarrådet Börge Svart, Amiralitetslöjtnant Hr *Adolf Ramm*

1755: Ostindiska Compagniets Magasin

1765: Svenska Ostindiska Kompaniet

1775: Svenska Ostindiska Kompaniet

1785: Ostindiska Compagniets Contoir och Magasiner

1790: Ost Ind Kompaniets Magasiner